

# Art Journaling

De magie van **tekenen**, **schrijven** en **plakken**  
in een creatief journaal

Jenny de Bode

## Inhoud

### Inleiding: het vergeten geheim 9

- 1 **Wat journaling is...** 10
  - Wat journaling is en waarom het zo heet 11
  - Hoe weet je wat je doen moet? 12
  - Wat je eraan kunt hebben 13
  - De helende werking van journaling 14
  - Zoveel manieren als er mensen zijn 16
  
- 2 **Wat je nodig hebt** 17
  - Over ruimte 18
  - Basismaterialen 18
  - Eventueel ander materiaal 20
  
- 3 **Hoe je jezelf kunt inspireren** 22
  - Inspiratiemateriaal verzamelen 23
  - Een kladjournaaltje voor 'erbij' 23
  - Wat het toeval je laat vinden 24
  - Inspiratie ligt voor het oprapen 26
  - Alles is bruikbaar 26
  
- 4 **Als je voorzichtig wilt beginnen** 29
  - Gebruik wat er op je pad komt 30
  - Een moodboard maken 31
  - Een kleurpagina met een lijstjesgedicht 31
  - Een kleurimpressie 32
  - Postzegeltekeningetjes 33
  - Teken je dag of je week 33
  - Spelen met de letters van je naam 34
  - Op zoek naar interessante vormgeving 35
  
- 5 **Weg met die witte pagina!** 37
  - Waarom voorbereken? 38
  - Met gesso 38
  - Met acrylverf 39
  - Met waterverf, bister of ecoline 40
  - Met pastelkrijt of oliepastel 42
  - Nog wat andere mogelijkheden 42
  - De uitnodiging aannemen 44
  
- 6 **Tips voor het maken van collages** 45
  - Hoe ga je te werk? 46
  
- 7 **Uitgewerkte ideeën ter inspiratie** 51
  - Hoe kun je te werk gaan met deze voorbeelden? 52
  - Afbeelding, tekst en decoratief papier 54

Vakjes vullen 55  
 Quilten met papier 57  
 Versieren 58  
 Beeld verknippen 60  
 Spiegelbeeldpagina 61  
 Een kleur als leidraad 63  
 Werken met gegeven ingrediënten 64  
 Ode aan de dingen om je heen 65  
 Je eigen(wijze) draai eraan geven 66  
 Silhouetten knippen 67  
 Benadrukken door deels afdekken 69  
 Andermans vorm, je eigen inhoud 70  
 Hetzelfde maar dan anders 71  
 Plaatjes 'naar elkaar toe vertellen' 72  
 Fantaserend kijken 73  
 Pret met vlekken 75  
 Werken over oude documenten 75

## 8 De krant, altijd bij de hand... 77

Krantenpapier als collagemateriaal 78  
 Krantenpapier als ondergrond 79  
 Krant veranderen 80  
 Krantenkleurendroedel 81  
 Zet de krant naar je hand 82  
 Krantenportret verstieren 83  
 Gevonden woorden 84  
 Verborgene poëzie in krantenteksten (*newspaper blackouts*) 84  
 Themacollages 86  
 Kleedjes knippen 87  
 Plaatjes omwerken 88  
 Willekeurige snippers verbinden 89  
 Commentaar op het nieuws 90  
 Berichtjes verwerken in je journaal 90  
 De krant van je vakantieland 91

## 9 Speelse recepten om teksten te maken 93

Observeren kun je leren 94  
 Een signalementgedicht 95  
 Jij als gerecht 96  
 Een persoonlijke metafoor 97  
 Wat voor auto ben jij? 98  
 Haiku 98  
 Elfje 99  
 Ruitvormig gedicht 100  
 Klaar-in-vijf-minutengedicht 101

Acrostichon op een themawoord 101  
 1-2-3'tje 102  
 Wat ook lekker is... 102  
 Een kenning maken 103  
 Woorden sparen 104

## 10 Experimenteren met taal 105

Taalknutselen 106  
 Kaneelkamelen 106  
 Verzonnen verloofde verliest verstand 107  
 Op het ritme van een paardenvijg... 107  
 Kieskeurige kakmadammen 108  
 Venijnig kwijlen 108  
 Combinatiewoorden 108  
 Kleurspraak 109  
 Opsommingen of lijstjes 110  
 Van een mooie zin zelf poëzie maken 110

## 11 Je teksten vormgeven 113

Op de computer 115  
 Letters stempelen 116  
 Letters scheuren 116  
 Spelen met je eigen handschrift 117  
 'Net alsof'-schrijven 117  
 Schrijven in een vorm 118

## 12 Schrijven over jezelf 121

Jezelf plaatsen in de tijd 122  
 Het verhaal van je naam 123  
 Schrijfrecept 'Ik ben van...' 124  
 De huizen waarin je woonde 125  
 Je ouders voordat ze ouders waren 127  
 Nog meer lijstjes 127  
 Ode aan iemand die je inspireerde 128  
 Wat je handen zich herinneren 129  
 Een andere kijk op jezelf 130  
 Nog meer ideeën voor autobiografische teksten 131

## 13 Een eigen stijl ontwikkelen 133

Tot slot 138  
 Over de auteur 139  
 Gebruikte literatuur 140  
 Sites waarnaar wordt verwezen 141



## Inleiding: het vergeten geheim

Bij creativiteit denken mensen aan tekenen, schilderen, rijmen, fantaseren, knippen, knutselen. Aan dingen die kinderen leuk vinden... Er wordt door volwassenen vaak vriendelijk maar neerbuigend over gedaan. Het zijn zelden zaken waar ze serieus mee aan de weg timmeren of die ze trots op hun cv zetten.

Heel anders is de reactie als het gaat over vormgeving, scheppingskracht, observatievermogen of inventiviteit: dat zijn gewaardeerde en bewonderde eigenschappen. Daar kijken mensen tegen op!

De serie woorden uit de eerste alinea van deze inleiding wordt geassocieerd met spelen, de opsomming in de tweede alinea klinkt belangrijk en serieus. Het vergeten geheim is dat het over *hetzelfde* gaat.

Velen van ons hebben helaas tijdens het opgroeien het contact met hun speelse creativiteit verloren. Nieuwsgierig ontdekken, kinderlijk en naïef aanklooiën, dat zijn we verleerd; het is ons zelfs afgeleerd. We *durven* niet meer en zijn bang kinderachtig gevonden te worden. Daarnaast denken we dat kunstzinnig bezig zijn (en let vooral op de impact van het voorvoegsel 'kunst') *moeilijk* en *ingewikkeld* is en alleen voorbehouden aan mensen met uitzonderlijk talent. Dus zeggen we verontschuldigend en een beetje beschaamd dat we 'niet zo creatief' zijn...

\*Kunst en alles wat daarbij in de buurt komt, is in het Nederlands een beladen begrip. Veel van wat 'kunst' wordt genoemd is dan ook moeilijk te begrijpen, elitair, niet voor 'gewone' mensen en weggestopt in galleries en musea waar alleen zij die daarvoor geleerd hebben er iets zinnigs over weten te zeggen. Het Engelse art is minder beladen en wordt ook algemener gebruikt. Creatief werk mag daar art worden genoemd zonder dat de kunstwereld zich er neusophalend van distantieert.

Maar het gaat bij creëren over *durven* en *doen*. Durven rommelen, frutselen, ontdekken, fantaseren, experimenteren en vooral durven 'mislukken'. Alleen *zo* ontwikkel je gevoel voor vorm en kleur, voor materialen, voor een beeldenwereld en een werkwijze die bij jou passen.

Durven is het gemakkelijkst op een plek voor jezelf, op een plek waar anderen jou of dat wat je maakt niet kunnen bespieden. In een boekje bijvoorbeeld. Dat kan dicht, hoeft niet aan de muur, dat kun je helemaal voor jezelf houden.

Dit boek helpt je om weer te durven. Durven tekenen, schilderen, rijmen, fantaseren. Durven creëren – daardoor ga je anders kijken, meer zien, dieper ervaren. Dat is de magie van art journaling: het laat je de schoonheid, de humor en de poëzie van alledaagse dingen ontdekken. Je wordt er beslist gelukkiger van!

Zo kom je – vaak tot je eigen verrassing – tot origineel en kunstzinnig werk dat je graag aan anderen laat zien! Dan is journaling *Art\* Journaling* geworden.

1

# Wat journaling is...

‘Journaling’ spreek je uit als *dzjeurneling*. Het is een hobby met een Engelse naam die interessant klinkt, maar de meeste mensen hebben geen idee wat het inhoudt. Een goed Nederlands woord is er eigenlijk niet voor. ‘Kunstzinnig dagboek’ komt in de buurt maar dekt de lading niet. Is het een scrapbook? Een schetsboek dan? Een plakboek? Een dagboek?



## Wat journaling is en waarom het zo heet

De term *journaling* komt van 'journaal' en dat betekent 'dagelijks verslag'. Je kent het woord van het dagelijkse nieuwsjournaal op televisie en het komt ook voor als 'scheepsjournaal', het logboek van een schip.

Ook de notitieboekjes die geliefd zijn bij ontwerpers en kunstenaars worden 'journaals' genoemd. De meesten hebben er een om ideeën te noteren, snelle krabbels te maken, 'vingeroefeningen' met verf of inkt te doen of inspirerende foto's of afbeeldingen in te bewaren. Onder anderen Leonardo Da Vinci, Picasso en Henry Moore werkten met notitiejournaals. Popmuzikant Kurt Cobain vulde tientallen boekjes met zijn plannen voor Nirvana, met songteksten en zijn visie op en frustraties over het leven.

Maar niet alleen kunstenaars hebben graag zo'n boekje op zak, ook wereldreizigers en wetenschappers leggen ervaringen en ideeën vast. Ontdekkingsreizigers deden in een reisjournaal verslag van wat ze tegenkwamen. En iedereen kent het journaal van Anne Frank, haar dagboek met wensen, dromen, gedachten van een ondergedoken kind dat de hele wereld over ging.

En trouwens... had jij zelf vroeger niet een schoolagenda die aan het eind van het jaar bol stond met foto's, plaatjes, moppen, droedels en mooie spreuken die je erin had geplakt en gekrabbeld? En hoor je misschien tot de mensen die elk jaar een vakantieboek bijhouden?

Dingen vastleggen lijkt ons wat op te leveren. Ik kan je verzekeren dat 'werken in een boekje' heel effectief is als je je creatief wilt ontwikkelen.

### Lijkt het op een scrapbook?

Nee, zeker niet. Een scrapbook is een manier om dierbare foto's zo mooi mogelijk in te plakken en te versieren. Een scrapbook ziet er dan ook uit alsof het zo uit een etalage komt. Scrappen is populair en er is een grote en zeer uitgebreide commerciële handel aan verbonden. Op elke creativiteitsbeurs vind je rijen kramen met verleidelijke materialen. Voorbeeldpatronen, schitterend papier, stempels, snijborden, speciale inkten, mallen, sjablonen, allerlei versieringen... alles voorberekt, alles even prijzig. En alles vaak dodelijk voor je *eigen* creativiteit.

Hoe anders ziet een intensief gebruikt journaal eruit! Wat beduimeld, een beetje rommelig, en meestal staat het bol van alles wat er in ingeplakt. En dat kan heel divers zijn want hier gaat het om heel andere dingen. Alles wat je in je journaal doet is origineel en van jou. Geen duur papier, kunstige stempels of inkten en stiften met bekende namen. Je gaat erg veel



plezier hebben van je eigen oudpapierbak en de kleurtjes en plakstiften van je kinderen – of van jezelf!



Je werkt niet met voorbeelden of patronen. Juist niet! Werken met een journaal is heel persoonlijk en er zijn veel manieren om erin te werken. Al die manieren laten iets zien van de persoonlijkheid van de maker. Er zijn tekenaars, knip-en-plakkers, versierders, priegelaars, schrijvers en notitiemakers, avonturiers en voorzichtige uitprobeerders, knoeiers, kladderaars en preciezeriken.

En wat doen ze dan in zo'n boekje? In een journaal kun je van alles aantreffen: een plaatje waar wat omheen gekleurd is, een spreuk, een visitekaartje, een kort krabbeltje over een leuke ervaring, een kassabon, een grappige uitspraak van een kind, een uitgescheurde krantenfoto, een ingeplakt veertje, een plattegrondje, een plan, een stukje van een wegenkaart...

### Hoe weet je wat je doen moet?

**Hoe begin je?** Gewoon, met een opdracht die je leuk lijkt. Je oefent daardoor je vormgevingsvaardigheid, je taalvaardigheid, je manier van kijken, je focus... De ene opdracht zal je meer aanspreken dan de andere. Probeer uit wat je leuk vindt. Dit boek wil je vooral helpen ontdekken wat voor soort journaler jij bent. Je eigen stijl en weg zoeken... daar gaat het om.

- Maar ik kan niet tekenen en ik ben al helemaal geen schrijver!** O jawel, iedereen die een streepje, een rondje en een driehoekje kan produceren, die kan tekenen. Hier gaat het om kleuren, knippen en plakken, versieren, krabbelen en klieren. Hoe minder 'tekenervaring' je hebt, hoe leuker! En wie kan denken, kan ook schrijven. Let maar op.
- Gaat daar niet heel veel tijd in zitten?** Nou, kijk... journaling is een draagbare hobby. Je kunt er overal in werken. Thuis, terwijl je naar muziek luistert, met een half oog televisiekijkt of terwijl je kinderen om je heen spelen. Op plaatsen waar je moet wachten of lang stilzitten. In treinen en wachtkamers, in de auto, op een terras. O zeker, het is even wennen om boek en pen uit je tas te pakken op plaatsen waar mensen misschien naar je kijken. Maar probeer het en je zult merken hoe leuk het is om met mensen in gesprek te raken over wat jij aan het doen bent en hoe vaak het aanleiding geeft tot leuke gesprekken. En heb je geen zin om antwoord te geven op de vraag wat je aan het doen bent? Zeg gewoon: 'Ik maak wat notities', en klaar ben je.
- Maar wat heb ik nou voor interessants te melden?** Ah, goed zo! Juist jij bent geschikt om met een journaal aan de slag te gaan. Journaling gaat over het gewone, het alledaagse. Maar *wel* over het bijzondere daarvan. Je zult verbaasd zijn over wat je tot nu toe over het hoofd hebt gezien! Hoe leuk het is om schijnbaar gewone dingen te observeren en erover te schrijven en te tekenen. En hoe je daar steeds meer oog voor krijgt.

### Wat je eraan kunt hebben

- Je 'vangt' ideeën die je anders ontglippen** Ideeën overvallen je op de meest onverwachte momenten. Op een terras, in de bus of de trein, in bad, in een wachtkamer of tijdens een wandeling. Het gebeurt zelden thuis achter je werktafel terwijl je klaarzit met je pen of potlood in de aanslag.
- Een creatief journaal is de plaats bij uitstek om ideeën en ervaringen te noteren, want als ze niet worden vastgelegd 'vervliegen' ze op dezelfde manier als dromen. Wanneer je ze niet noteert ben je ze kwijt. Onze hersenen hebben een bepaalde hoeveelheid tijd nodig om ideeën op onze interne 'harde schijf' op te slaan. Vaak is die tijd niet beschikbaar op het moment dat je een inval hebt. Wanneer je een journaal bij je hebt om het in te noteren weet je zeker dat je het onthoudt en kun je er op een later moment mee aan de slag.
- Je wordt gevoeliger voor inspiratie** Je raakt gespitst op bijzondere ervaringen en 'vondsten' voor je journaal *en dus krijg je die ook!* Het simpele feit dat je af en toe in een journaal werkt, maakt dat je meer openstaat voor inspiratie. Het is alsof ideeën jou op eens weten te vinden en

je wordt steeds gevoeliger voor dingen die je inspireren of die je fantasie prikkelen. Je staat er meer voor open om het bijzondere te zien in het alledaagse als je je voorneemt om er notities, schetsjes of foto's van te maken. Zo boor je je eigen inspiratiebron aan.

**Het versnelt je creatieve ontplooiing**

Alles wat aandacht krijgt groeit. Ook je creatieve vermogen. Op het moment dat je bijvoorbeeld een interessant stukje uit een krant inplakt en er wat omheen tekent, *doet* dat iets met je. Je richt je interesse, je versiert iets, je legt iets vast om er weer opnieuw naar te kunnen kijken. Een journaal wordt een autobiografisch maatje, dat inzicht geeft in de processen die je doormaakt en in de onderwerpen die je raken. Het geeft een goed beeld van wie je bent, wat je bezighoudt en hoe je je creatief ontwikkelt. Juist doordat je *ziet* hoe je groeit, groei je sneller – en met steeds meer plezier.

**Het geeft je plezier in 'gewone' dagelijkse dingen**

Saaie wachtkamers, lange treinritten, avonden waarop er 'niets op televisie' is zijn geen lege, deprimerende momenten meer. Met je journaal bij de hand maak je er waardevolle momenten van. *Jij* verveelt je niet: je noteert gekke uitspraken, mooie spreuken, krabbelt een snel tekeningetje van een mooi televisiebeeld dat voorbijkomt, je schrijft op hoe de kat snurkt, tekent je sleutels die op tafel liggen of noteert een boektitel waarover je iemand hoort vertellen...

**Het is een oppepper voor je creatieve zelfbeeld**

Langzaam maar zeker zal je journaal zich vullen met bewijzen van je creativiteit. Bewijzen van een nieuwe manier van kijken, een andere manier van luisteren, een intensere manier van ervaren. Van een speciaal soort plezier hebben in het leven. Door in een journaal te werken krijg je oog voor de schoonheid in je dagelijks leven, voor 'kunst-zinnigheid'. En langzaam ontwikkelt dat boekje zich tot *art journal* en ontwikkel jij jezelf tot *kunstenaar*. Levenskunstenaar...

## De helende werking van journaling

**Regelmatig werken in een journaal kan houvast bieden bij grote veranderingen in je leven**

We leven meestal vol vertrouwen dat de dag van morgen net zo zal zijn als die van vandaag, maar in ieder leven komen nu eenmaal gebeurtenissen voor die ons helemaal onderuithalen. De dood van een geliefde persoon, het einde van een relatie, het verlies van je baan, problemen met je kinderen of partner, een ernstige ziekte onder ogen moeten zien... stuk voor stuk heftige veranderingen, waarbij je wel wat troost en houvast kunt gebruiken. Juist dan kan een journaal helpen om weer



vaste grond onder de voeten te krijgen, klappen op te vangen of verdriet te verwerken. Bij alle onzekerheid kan een journaal dienen als vast punt en een gevoel van stabiliteit geven.

**Journaling biedt een gevoel van continuïteit**

Als je regelmatig in je journaal werkt wordt het een soort ritueel, een plezierige routine. Juist in moeilijke tijden kan dat je helpen om in contact met jezelf te blijven te midden van de turbulentie van veranderingen. Ook als je leven helemaal op zijn kop staat is dat journaal er voor je, elke dag. Zelfs tussen de grootste rotzooi kun je altijd wel een plek vinden om even een halfuur te gaan zitten met je pen, je verfdoozje en je boekje en met de zekerheid van een aantal blanco pagina's die wachten tot je ze gaat vullen. Met woorden, met kleur, met krassen, vlekken of snippers. Juist die regelmaat kan je rust geven.

**Je journaal biedt een uitlaatklep**

Je afreageren in je journaal verlaagt je stressniveau zodat je met een leger hoofd terugkeert naar de situatie waarover het ging. Zelfs positieve dingen kunnen je zo opwinden dat je niet meer goed kunt denken, dat je jezelf even helemaal kwijt bent. Een voorbeeld is het krijgen van een eerste kind. Of voor het eerst op jezelf wonen. Of een reis ondernemen. Je komt bij jezelf als je er ongeremd over kunt schrijven of tekenen en daardoor vind je de rust om logisch en adequaat te handelen. Creatieve expressie heeft een helende werking.

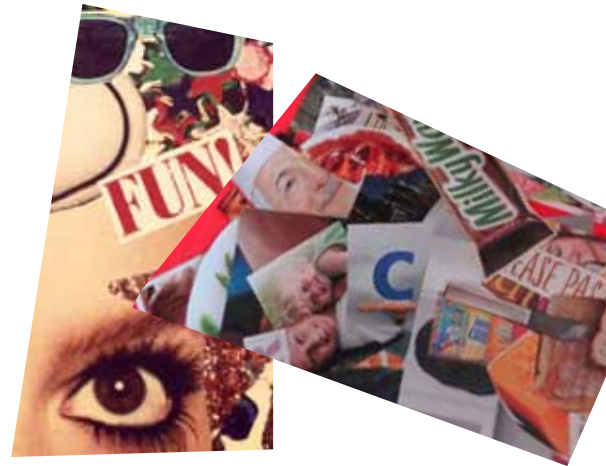
## 3

# Hoe je jezelf kunt inspireren

Kijk naar kinderen. Als kleine hamsters verzamelen ze alles wat ze mooi of bruikbaar vinden. Ze kijken vanuit een heel ander perspectief naar spullen dan volwassenen: alles wordt door kinderen bekeken op de mogelijkheden om er iets mee te doen, er iets van te maken.

## Inspiratiemateriaal verzamelen

Neem je voor om ook weer zo naar spullen te gaan kijken en een verzamelaar te worden, want in je journaal kun je alles gebruiken en het meeste heb je al in huis. Mooie plaatjes, stukjes cadeaupapier, oude foto's, briefjes, boodschappenbonnetjes, oude tijdschriften, toegangskaartjes, kranten, gebruikte enveloppen, inpakpapier, dun karton, stukken behang, folders, posters, kalenderplaten, oude wegenkaarten, kindertekeningen, verpakkingen, ribbelkarton, alle soorten papier...



Zie je? Houd er maar rekening mee dat je vanaf nu goed gebruik gaat maken van je oudpapierbak!

Het is handig om een verzamelmap te hebben, bijvoorbeeld van plastic met harmonicavakken. Koop er bij voorkeur meteen twee en verzamel in de ene mooie plaatjes die je aanspreken uit kranten of tijdschriften, mooi gekleurd papier enzovoort en in de andere tekstachtige dingen zoals grappige woorden, interessante krantenkoppen, mooie spreuken of opvallende lettertypen. Dit wordt je inspiratie-archief.

## Een kladjournaaltje voor 'erbij'

Je hebt inmiddels al een idee wat journaling kan zijn, maar hoe begin je? Je gaat toch niet meteen vlekken of mislukte tekeningen maken in zo'n nieuw blanco boek? Nee, daarvoor dient dat kleine boekje. Dat dient als uitprobeersjournaal. Je zult merken dat je veel gemakkelijker durft te experimenteren





in een kladboekje dan in je echte journaal. En daar is het precies voor bedoeld: om te durven rommelen, kladderen en krabbelen.

Begin gewoon met wat schetsjes en krabbels. Probeer bijvoorbeeld je kleurpotloden of stiften en markers eens uit. Zet met elke kleur een streepje en schrijf erachter welke kleur het is. Als je dat goed aanpakt heb je meteen een pagina die er interessant uitziet.

Probeer ook verschillende pennen. Zet proefstreepjes en schrijf erachter met welke pen je dat deed. Dat is overigens heel handig als je terug wilt zoeken welke pen ook alweer welk effect heeft. Doe wat proefjes met versierde letters: zoek in tijdschriften, folders of op internet naar interessante lettertypes en oefen daarmee. Stempel wat met een kurk en een beetje inkt of teken iets simpels na.

Ga gewoon een beetje spelen. Dit is niets serieus, dit is immers een oefenjournaaltje. En als je eenmaal hebt gedurfd – en merkt hoe goed het gaat als je niet probeert te presteren – dan durf je dat ook beter in het grote journaal.

Onderstaande uitspraak van Loesje is niet alleen grappig maar vooral heel waar!

## Toen ik gestopt was met mijn best doen ging het opeens veel beter...

Loesje

(Een mooi motto om voor in je eerste journaal te zetten?)

### Wat het toeval je laat vinden

De mooiste dingen liggen voor het oprapen – als je er oog voor hebt tenminste, en dat ‘oog’ kun je ontwikkelen. Je hoeft het je alleen maar voor te nemen. Als kind ging ik vaak naar buiten om iets te vinden. En omdat ik erop gespist was om iets te vinden vond ik ook altijd wat. Ik was erop gefocust. Zo werkt dat. Ieder kind doet het, maar eenmaal volwassen, lijken we te zijn vergeten hoe het werkt. Toch kunnen we het nog steeds en dat vinden levert de leukste dingen op.

Probeer het uit. Ga ‘wandelen met kinderoogen’. Denk eraan dat je al je zintuigen openzet op de manier waarop je dat deed toen je klein was. Neem je kleine kladjournaaltje, een pen, een plastic zakje en een fototoestel mee. Maak foto’s van dingen die je nog nooit eerder opgevallen zijn, zoals interessante putdeksels, grillige vormen in de bast van een boom,

### TIP

Stentjes, veertjes en blaadjes kun je onder een scanner of fotokopieerapparaat leggen en de afdruk kun je inplakken.



## Beeld verknippen



Je kunt aan een afbeelding een nieuw aspect toevoegen als je die op een bepaalde manier in delen knipt en versiert. Er zijn verschillende manieren om het beeld op te delen. Het is de kunst om te zoeken naar een manier die er mooi bij past. De manier waarop je knipt moet liefst iets toevoegen aan het beeld of het beeld versterken. Voorbeelden van hoe je te werk kunt gaan:

- Je kunt rechte repen knippen van een plaatje of er slingerend doorheen knippen.
- Ook kun je – zoals bij het gezicht hierboven – een aantal onregelmatige spiralen knippen. Bij het gezicht is er ook nog wat extra papier weggeknipt om de witruimtes groter te maken zodat ik daarin stippels kon tekenen. Is het niet wonderlijk dat je iets toevoegt door iets weg te halen?
- Maak een passende tekst om erbij te stempelen of te schrijven.
- Met fineliner, wateroplosbaar krijt, Stabilopotloden, stiften of eventueel wat aquarelverf kun je vervolgens de rest van de pagina bij je afbeelding betrekken.

**Variaties** Probeer de ontstane witruimtes te betrekken bij je plaatje door ze een functie te geven. Bij het gekroonde jongetje rechtsboven werken de witte openingen als tralies. Je kunt ook slingerend knippen en de tussenliggende ruimtes ‘verlengen’ door erin te tekenen zoals bij de slapende kat.

Vormgeving moet je *leren zien*. Het vraagt een andere manier van kijken. Hoe vaker je op deze manier naar kranten, tijdschriften of creatief werk kijkt, hoe meer oog je ervoor krijgt.

### Hetzelfde maar dan anders



We hebben het al eerder gezegd en gezien: er schuilt kracht in herhaling. Een zich herhalende vorm die toch telkens een beetje anders is geeft een speciaal effect. Probeer het onderstaande maar eens uit:

- Teken uit de losse hand (of met je 'verkeerde' hand) in een kader van pakweg 10 x 10 centimeter een willekeurig raar portret. Zorg dat het flink groot is en als het ware bijna uit het kader barst.
- Vul ook de achtergrond in met strepen, stippels of kronkellijnen of wat je maar bedenkt.
- Maak dan vier afdrukjes ervan (met behulp van een scanner of een kopieerapparaat) en kleur elke afdruk op een andere manier in, liefst met verschillende materialen. Gebruik bijvoorbeeld verdunde zwarte inkt, kleurpotloden of stiften, bister en ecoline of pastelkrijt.
- Plak ze bij elkaar in je journaal en schrijf er je ervaring en je werkwijze bij. Of bedenk passende namen voor die rare figuren.

## Pret met vlekken



Het is prettig om vanuit vlekken te werken. Het geeft een gevoel van vrijheid om jezelf uit te leveren aan het toeval en te kijken wat er ontstaat.

Je kunt vlekken op allerlei manieren maken: door gewoon wat met verf of inkt te spelen, door zomaar wat kleur over een natte ondergrond te sprayen of eroverheen te laten druipen, door een vlek te maken en daarna je journaal dicht te doen en weer open, zodat je twee mooie symmetrische vlekken hebt... Soms is het een uitdaging om iets te maken van een doorgedrukte vlek van een voorgaande pagina. Of je hebt je theezakje per ongeluk op een velletje papier laten vallen... Maar dat kun je ook bewust doen:

- Leg gebruikte natte theezakjes op een stuk papier (goed tekenpapier of aquarelpapier, maar rechtstreeks in je journaal kan natuurlijk ook!).
- Laat ze een nachtje liggen en haal de zakjes dan voorzichtig weg. Kijk wat een prachtige vlek of vlekken je hebt! Wat zie je erin? Of wat maak je ervan? (Hierboven is met fineliner een kussentje getekend dat daarna met aquarel is omrand.)
- Verschillende soorten thee geven vlekken in verschillende kleuren (en ook verschillende vormen, afhankelijk van het soort zakje).

NB Koffiedrinkers mogen natuurlijk ook koffiepads gebruiken...

## Werken over oude documenten

Oude documenten, brieven, prentbriefkaarten zijn schitterend ondergrondmateriaal om lekkere vlekken op te maken. Ingrid vond op een rommelmarkt oude handgeschreven notities en werkte er met een flink natte kwast waterverf (Pruisisch blauw) en bruine bister overheen. Ze liet de kleuren wat door elkaar lopen en drogen. Ze zag er een beest in dat Ferdinand moest heten. Ze plakte de gevlekte notities toen in haar journaal, schreef erbij hoe leuk het was om te doen en stempelde nog wat met noppenplastic en een restje blauwe waterverf (zie de volgende pagina).

Zie je hoe bijzonder het kan worden als je over interessant oud papier heen werkt? Alles is te gebruiken: oude brieven, enveloppen, pagina's uit oude boeken, tijdschriften, oude wegenkaarten, telefoongidsen of woordenboeken.



### Gevonden woorden



Er schuilt poëzie in krantenkoppen. Verzamel maar eens een tijdje allerlei krantenkoppen en losse woorden die je aanspreken en stop ze bij elkaar in een mapje. Haal ze tevoorschijn op een moment dat je zin hebt om er iets mee te doen.

Is dat moment aangebroken, leg dan alle woorden op je tafel en ga er wat mee schuiven. Kijk eens wat een mooie zinnen er ontstaan! En als je een woord tekort komt zoek je in de krant en knip je dat gewoon ergens uit.

Je kunt nu twee dingen doen: je plakt je gevonden woorden rechtstreeks in je journaal of je kopieert wat je hebt bij elkaar geschoven en gebruikt dat om een pagina te maken. (Als je ze kopieert kun je de woorden later nog eens gebruiken.) In beide gevallen heb je je laten inspireren door gevonden woorden.

In al je collages kun je gebruikmaken van je woordenvoorraad. Het zal je nog verbazen hoe vaak een woord of zin uit je verzameling precies blijkt te passen bij wat je aan het maken bent. *Toeval is dat wat je toe-valt...* zomaar, zonder dat je erom hebt gevraagd. Het levert de grootste verrassingen op.

### Verborgene poëzie in krantenteksten (newspaper blackouts)

Ik houd ervan als dingen simpel zijn. De grootste uitdaging vind ik om te proberen iets te doen met wat er is. Sinds ik de mogelijkheden van krantenpapier heb ontdekt rommel ik dagelijks rond in de oudpapierbak, op zoek naar een gedicht bijvoorbeeld.

Kranten en tijdschriften staan vol verborgene poëzie – als je maar weet hoe je moet zoeken. Probeer het eens op de volgende manier: